

ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

*Evaluation of Candidate Teachers' Opinions
on Teaching Profession*

*Ramazan ÖZBEK**
*Mustafa KAHYAOĞLU***
*Nurettin ÖZGEN****

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, Eğitim Fakültesi öğrencilerinin, Öğretmenlik mesleğine olan görüşlerinin incelenmesidir. Öğretmen adaylarının görüşleri kişisel, ekonomik ve sosyal özellikler bakımından incelenmiştir. Araştırma iki bölümden oluşturulmuştur. Birinci bölümde, öğretmen adaylarının okudukları bölüm, sınıf, cinsiyet, ailelerinin gelir düzeyi ve babalarının eğitim düzeyleri incelenmiştir. Sonraki bölümde ise öğretmen adaylarının bireysel özelliklerine bağlı olarak öğretmenlik mesleğine olan görüşleri bireysel özelliklerle karşılaştırmalı olarak test edilmiştir. Aday öğretmenlerin görüşlerini almak için betimleme-tarama yöntemi kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak anket uygulanmıştır. Sonuçlar, bilgisayar ortamında SPSS programında istatistiksel çözümleri yapılarak değerlendirilmiştir. Araştırmaya, Siirt Eğitim Fakültesinde okumakta olan Sınıf Öğretmenliği, Matematik Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ile Fen Bilgisi Öğretmenliği bölümü öğrencileri katılmışlardır. Araştırmaya birinci sınıflardan 228 ve dördüncü sınıflardan 242 öğrenci katılmıştır.

Anahtar kelimeler: Öğretmen eğitimi, öğretmen nitelikleri, öğretmen adaylarının görüşleri.

ABSTRACT

The purpose of this research is observing the attitudes of educational science faculty's students related with their professions. Their behaviors are observed according to their personal economical and social properties. This research has two main categories. At the first category, candidates' majors, departments, genders and their families' economical statuses are observed; at the latter category, teachers' professional behaviors related with their personal properties are tested. Descriptive scanning method has been used for gathering candidate teachers' attitude. A questionnaire has been used out as data collection instrument. Results have been evaluated via SPSS computer program. The students of math department, social science department, science department and primary school education department participated to this research. The sample group of the research covers 228 1st class and 242 th class students.

Key words: Teacher education, qualities of teacher, attitudes of candidate teachers.

* Yrd.Doç. Dr., Fırat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, (rozbek@firat.edu.tr).

** Öğr.Gör.Dr., Dicle Üniversitesi, Siirt Eğitim Fakültesi,

*** Öğr.Gör., Dicle Üniversitesi, Siirt Eğitim Fakültesi, (nozgen@dicle.edu.tr).

1. GİRİŞ

Öğretmen yetiştirme programları ne kadar önemli ise, aday öğretmenlerin seçimleri de o kadar önemlidir. Öğretmenlik mesleğini seçen adayların öğretmenlik mesleğine karşı olan görüşlerinin bilinmesi, öğretim etkinliklerinin düzenlenmesindeki önemli kriterlerden biri olarak görülmektedir. Eğitim-öğretim etkinliklerinin, programların niteliğinden uygulanmasına, zamandan kullanılan öğretim teknolojilerine, yönetim ve denetimden eğitim çalışanlarına kadar bir dizi önemli boyutu vardır. Öğretmenlik profesyonelliği gerektirir. Ancak bunun dışında öğretmenlik mesleği, bu görevi yapacak olan kişilerin bireysel görüş ve davranışları ile de yakından ilgilidir.

Öğretmen, resmi ya da özel bir eğitim kurumunda öğrencilerin öğrenme yaşantılarına kılavuzluk etmek ve yön vermek amacı ile görevlendirilmiş kişi (Öncül, 2000: 866) olarak tanımlanmaktadır. Öğretmenlik mesleği, niteliği gereği diğer mesleklerden oldukça farklıdır. Hemen her mesleğin ürünlerindeki hatalarını telafi etmek mümkündür; ancak, öğretmenin ürünündeki hataları telafi etmek çoğu zaman mümkün değildir. Bir öğretmen ilk denemesinde “en doğru” olanı bulmak ve uygulamak zorundadır. Bu yönüyle öğretmenlik, mesleğe gönülden bağlı, profesyonelce davranmak şeklinde görülebilir. Öğretmenlerin öğretmenlik performanslarını, sahip oldukları kişisel özelliklerin ve öğretmenlik mesleğine olan bakış açılarının etkilediği söylenebilir. Günümüz öğretmenlerinin sahip olmaları gereken en önemli öğretmenlik kriterleri arasında, öğrencileri öğrenme konusunda gerekli rehberliği yapabilme becerisi gelmektedir. Bu kriter ise bireylerin öğretmenlik mesleğini “neden seçtikleri” ve öğretmenlik mesleğini “nasıl gördükleri” düşüncesiyle yakından ilgilidir. Bu düşünce öğretmenin sıradan bir meslek olmadığını, hemen her aşamada üzerinde ciddiyet ve önemle durulması gereken bir meslek olduğu gerçeğini ortaya koyar. Öğretmen adayları, öğretmenlik mesleğini kişisel, sosyal ya da ekonomik sebeplerden dolayı seçerler. Öğretmen eğitimi bu düşünceleri olumlu ya da olumsuz yönde etkilemektedir. Öğretmenlik mesleğini seçen ve atanmak üzere bekleyen adayların öğretmenlik mesleği hakkında ne düşündükleri ve nasıl düşündükleri araştırılması gereken bir konudur.

1.1. Problem Cümlesi

Öğretmen adaylarının sınıfları, cinsiyetleri, ana bilim dalları ve ailelerinin gelir düzeylerine göre; öğretmenlik mesleğine karşı olan görüşleri arasında anlamlı fark var mıdır?

1.2. Alt Problemler

1. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı olan görüşleri nasıldır?

2. Öğretmen adaylarının okudukları sınıflara göre öğretmenlik mesleğine karşı olan görüşleri arasında anlamlı fark var mıdır?

3. Öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre öğretmenlik mesleğine karşı olan görüşleri arasında anlamlı fark var mıdır?

4. Öğretmen adaylarının buldukları ana bilim dallarına göre öğretmenlik mesleğine karşı olan görüşleri arasında anlamlı fark var mıdır?

5. Öğretmen adaylarının ailelerinin gelir düzeylerine göre öğretmenlik mesleğine karşı olan görüşleri arasında anlamlı fark var mıdır?

2. YÖNTEM

Araştırma, genel tarama modelinde yapılmıştır. Genel tarama modelleri, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile, evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 1991: 79). Bu yönteme dayanan araştırmalarla, durum nedir, neredeyiz, ne yapmak istiyoruz, nereye, hangi yöne gitmeliyiz, oraya nasıl gideriz gibi sorulara, mevcut zaman kesiti içinde olduğu düşünülen verilere dayanılarak cevap bulmak istenir (Kaptan, 1991: 59). Bu çalışmada da D.Ü. Siirt Eğitim Fakültesi'nin farklı bölümlerinde bulunan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı olan görüşleri incelenmiştir.

2.1. Evren ve Örneklem

2004-2005 Öğretim yılında Dicle Üniversitesi, Siirt Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören öğrenciler araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Evreni temsil edecek öğretmen adaylarının seçimi "küme örnekleme" yöntemi ile yapılmıştır. Küme örnekleme yöntemi kapsamında İlköğretim Bölümü kapsamında, Sınıf Öğretmenliği, Matematik Öğretmenliği, Sosyal Bilimler Öğretmenliği ve Fen Bilgisi Öğretmenliği Ana Bilim Dalı öğrencileri alınmıştır. Evren ve Örneklem ilişkili veriler Tablo II.1.1. ve Tablo II.1.2'de verilmiştir.

Tablo 1. Öğretmen Adaylarının Anabilim Dallarına ve Sınıflara Göre Dağılımı (Evren)

ABD	1.Sınıf N	4.Sınıf N	Toplam N
Sınıf Öğret.	150	150	300
Matematik Öğret.	90	90	180
Sosyal Bil.Öğret.	50	50	100
Fen Bilgisi Öğret.	50	50	100
Toplam	340	340	680

Tablo 2. Öğretmen Adaylarının Anabilim Dallarına ve Sınıflara Göre Dağılımı (Örneklem)

ABD	1.Sınıflar		4.Sınıflar		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Sınıf Öğret.	87	19	114	24	201	42.8
Matematik Öğret.	70	15	80	17	150	31.9
Sosyal Bil.Öğret.	28	06	26	5.5	54	11.5
Fen Bilgisi Öğret.	43	9	22	4.5	65	13.8
Toplam	228	49	242	51	470	100.0

2.2. Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi ve Uygulanması

Bu araştırmada kullanılan veri toplama aracı araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Konu ile ilgili kuramsal veriler ve veri toplama aracı, ilgili literatürün taranması (Oral, 2000; Erdem ve Şimşek, 2000; Özbek 2004) ve öğretim elemanlarının görüşlerinin alınması ile oluşturulmuştur. Veri toplama aracı iki bölüme yönelik 19 sorudan meydana gelmiştir. Birinci bölümde öğretmen adayları ile ilgili kişisel bilgiler ve ikinci bölümde öğretmenlik mesleğine yönelik görüşleri ile ilgili maddeler yer almaktadır. Veri toplama aracının Cronbach Alpha iç tutarlılık kat sayısı da 0.74 olarak bulunmuştur.

2.3. Verilerin Analizi

Veriler analiz edilirken t-testi, varyans analizi (one-way) ve karşılaştırma testlerinden LSD (Least Significant Different) testi kullanılmıştır. Değişken sayısı iki olduğu durumlarda ortalamalar arasındaki fark t-testi ve değişken sayısının ikiden fazla olduğu durumlarda ise varyans analizi ile test edilmiştir. Varyans analizi sonuçlarına göre ortalamalar arasında anlamlı fark çıkması durumunda anlamlı farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için LSD testinden yararlanılmıştır. Yapılan yorumlarda aritmetik ortalamalardan yararlanılmıştır. Anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak kabul edilmiştir. Veri toplama aracında yer alan ifadeler için “Katılmıyorum” (1), “Az katılıyorum (2), “Katılıyorum (3)”, “Çoğunlukla katılıyorum (4)” ve “Tamamen katılıyorum(5)” dereceleri kullanılmıştır. Aritmetik ortalamalar yorumlanırken 1.00-1.80 arasındaki değerler “Katılmıyorum”, 1.81-2.60 arasındaki değerlerin “Az Katılıyorum”, 2.61-3.40 arasındaki değerlerin “Katılıyorum”, 3.41-4.20 “Çoğunlukla katılıyorum” ve 4.21-5.00 “Tamamen katılıyorum” derecesinde gerçekleştiği kabul edilmiştir. Düzeylerin yer aldığı bu aralıklar, seçeneklere verilen en düşük değer olan 1 ile en yüksek değer olan 5 arasındaki seri genişliğinin seçenek (düzey) sayısına bölünmesi ile elde edilmiştir.

3. BULGULAR VE YORUM

3.1. Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Görüşleri Maddelere Göre Değerlendirilmesi

Tablo 3’te D.Ü. Siirt Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği, Matematik Öğretmenliği, Sosyal Bilimler Öğretmenliği ve Fen Bilgisi Öğretmenliği Ana Bilim Dalında bulunan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği hakkındaki görüşleri test etmeye yönelik maddelere verilen cevapların analiz sonuçları yer almaktadır. Maddelere verilen cevaplar içerisinde en yüksek ortalama puanlara bakıldığında, öğretmenlik mesleğinin sosyal niteliklerine ilişkin görüşlerde görülmektedir. Ancak öğretmenlik mesleğinin toplumsal statüsü ile toplumsal saygınlığına yönelik ortalama puanlar oldukça düşük düzeyde bulunmuştur. Kişisel anlamda “mecbur olmazsam öğretmenlik yapmam” ve “öğretmenlik idealimdeki meslektir” maddelerine verilen cevaplardan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı istekli olmadıkları sonucu çıkmaktadır. Bu alanla ilgili olarak kitap okuma oranları da oldukça düşük çıkmıştır ki ancak 2.91 düzeyindedir.

Tablo 3. Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine
Yönelik Görüşlerin Maddelere Göre Değerlendirilmesi

Sorular	N	\bar{X}	SS
1. Öğretmenliği zorunlu olmazsam yapmam.	470	4.03	1.38
2. Öğretmenlik, idealimdeki meslektir.	470	2.86	1.55
3. Öğretmenlik sıkıcı bir meslektir.	470	4.42	.98
4. Öğretmenlik zevkli bir meslektir.	470	3.56	1.26
5. Öğretmenlik saygın bir meslektir.	470	3.79	1.32
6. Öğretmenliği seçtiğim için pişmanlık duyuyorum.	470	4.37	1.11
7. Öğretmenliği seçtiğim için sevinçliyim.	470	3.19	1.41
8. Öğretmenlik sorumluluk gerektiren bir meslektir.	470	4.48	.97
9. Öğretmenlik, yapmak istediğim en son iştir.	470	4.40	1.13
10. Öğretmenlik, fedakârlık ister.	470	4.47	.93
11. Öğretmenlik, para ile ölçülemez.	470	4.10	2.83
12. Öğretmenlik mesleği ile ilgili kitaplar okurum.	470	2.91	1.36
13. Bu günkü öğretmenlik maaşı ile geçinmek mümkün değildir.	470	3.62	1.46
14. Öğretmenliğin toplumsal kalkınmada önemli bir yeri vardır.	470	4.51	.90
15. Öğretmenliğin toplumdaki statüsü yüksektir.	470	3.11	1.41

Df .469

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini seçmelerinde etkili olan faktörlere yönelik araştırma sonuçları incelendiğinde (Semerci, 1999; Erden ve Şimşek, 2000; Özbek, 2005) öğretmenlik mesleğinin genel anlamda kutsal, saygın, toplum kalkınmasında etkili bir meslek olarak görülmesine karşın aynı zamanda sorumluluk gerektiren, fedakârlık gerektiren bir meslek olarak görüldüğü anlaşılmaktadır. Ancak öğretmenlik şartları öğrencilerin büyük çoğunluğu tarafından tatmin edici bulunmadığından dolayı yine öğrencilerin büyük bir çoğunluğu zorunlu şartlarda öğretmenlik yapabileceklerini ifade etmektedirler.

3.2. Öğretmen Adaylarının Sınıflarına Göre Öğretmenlik Mesleği Hakkındaki Görüşleri

Tablo 4'te öğretmen adaylarının buldukları sınıflara göre öğretmenlik mesleğine yönelik görüşleri ile ilgili veriler yer almaktadır. Görüşleri test edilen birinci ve dördüncü sınıf öğrencileri arasında bazı farkların olduğu görülmüştür. "Öğretmenliği zorunlu olmazsam yapmam" diyen birinci sınıf öğrencilerinin 4.18 olan ortalama puanları dördüncü sınıf öğrencilerinde 3.89'a düşmektedir. Bu farkın ($P < 0.05$) önemli bir fark olduğu tespit edilmiştir. Önemli fark görülen diğer özellikler arasında "öğretmenliğin saygın bir meslek olduğu", "öğretmenlik mesleği ile ilgili olarak okunan kitaplar", "öğretmen maaşları ile geçinebilmek" ve öğretmenlik mesleğinin toplumdaki statüsü ile ilgili konulardır.

Tablo 4. Öğretmen Adaylarının Sınıflarına Göre Öğretmenlik Mesleği Hakkındaki Görüşleri

Sorular	Sınıf	N	\bar{X}	SS	t	P
1. Öğretmenliği zorunlu olmazsam yapmam.	1.Sınıf	228	4.18	1.28	2.29	P<0.05
	4.Sınıf	242	3.89	1.45		
2. Öğretmenlik, idealimdeki meslektir.	1.Sınıf	228	2.84	1.53	-.32	P>0.05
	4.Sınıf	242	2.88	1.58		
3. Öğretmenlik sıkıcı bir meslektir.	1.Sınıf	228	4.48	.95	1.3	P>0.05
	4.Sınıf	242	4.36	1.02		
4. Öğretmenlik zevkli bir meslektir.	1.Sınıf	228	3.64	1.26	1.3	P>0.05
	4.Sınıf	242	3.49	1.25		
5. Öğretmenlik saygın bir meslektir.	1.Sınıf	228	4.02	1.20	3.66	P<0.05
	4.Sınıf	242	3.57	1.40		
6. Öğretmenliği seçtiğim için pişmanlık duyuyorum.	1.Sınıf	228	4.43	1.04	1.16	P>0.05
	4.Sınıf	242	4.31	1.18		
7. Öğretmenliği seçtiğim için sevinçliyim.	1.Sınıf	228	3.21	1.43	.18	P>0.05
	4.Sınıf	242	3.18	1.40		
8. Öğretmenlik sorumluluk gerektiren bir meslektir.	1.Sınıf	228	4.60	.83	2.69	P>0.05
	4.Sınıf	242	4.36	1.08		
9. Öğretmenlik, yapmak istediğim en son iştir.	1.Sınıf	228	4.43	1.12	.63	P>0.05
	4.Sınıf	242	4.37	1.14		
10. Öğretmenlik, fedakârlık ister.	1.Sınıf	228	4.46	.93	-.26	P>0.05
	4.Sınıf	242	4.48	.93		
11. Öğretmenlik, para ile ölçülemez.	1.Sınıf	228	4.20	3.82	.69	P>0.05
	4.Sınıf	242	4.02	1.38		
12. Öğretmenlik mesleği ile ilgili kitaplar okurum.	1.Sınıf	228	2.60	1.35	-4.7	P<0.05
	4.Sınıf	242	3.19	1.32		
13. Bu günkü öğretmenlik maaşı ile geçinmek mümkün değildir.	1.Sınıf	228	3.47	1.48	-2.1	P<0.05
	4.Sınıf	242	3.76	1.42		
14. Öğretmenliğin toplumsal kalkınmada önemli bir yeri vardır.	1.Sınıf	228	4.58	.81	1.7	P>0.05
	4.Sınıf	242	4.43	.98		
15. Öğretmenliğin toplumdaki statüsü yüksektir.	1.Sınıf	228	3.42	1.41	4.6	P<0.05
	4.Sınıf	242	2.86	1.35		

Tablo 4'ün incelenmesi sonucunda dikkati çeken diğer görüşler arasında “öğretmenliğin sorumluluk gerektiren”, “sıkıcı”, “saygın”, “fedakârlık gerektiren”, “para ile ölçülemeyeceği”, “toplumsal kalkınmada önemli olduğu” ve “öğretmenlik yapılmak istenen en son iş” görüşleri iki sınıfta da oldukça kabul görmüştür ki görüşlerin “tamamen katılıyorum” şeklinde olduğu gözlenmiştir.

Buna karşılık; “ideal meslek”, “zevкли meslek”, ve “öğretmenlik mesleği ile ilgili olarak okunan kitaplar” ile ilgili görüşlere yönelik ortalama puanlar oldukça düşük bulunmuştur. Bu görüşlerin değerlendirilme şekli ise “az katılıyorum” ya da “katılıyorum” olarak belirlenmiştir.

Bu sonuçlar birinci sınıf öğrencilerinin öğretmenlik mesleğini henüz tamamen benimsemedikleri, imkân bulurlarsa değişik alanlara kayabilecekleri, buna karşın dördüncü sınıf öğrencilerinin ise mesleği daha çok benimsedikleri şeklinde yorumlanabilir. Nitekim yapılan bazı araştırmalarda (Erdem ve Şimşek, 2000/Özbek, 2005) öğretmenlik mesleğini seçen öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun tercihi, “bireysel olarak isteme”nin dışındaki etkenlerden kaynaklandığını göstermektedir.

3.3. Öğretmen Adaylarının Cinsiyetlerine Göre Öğretmenlik Mesleği Hakkındaki Görüşleri

Tablo 5. Öğretmen Adaylarının Cinsiyetlerine Göre Öğretmenlik Mesleği Hakkındaki Görüşleri

Sorular	Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	T	P
1. Öğretmenliği zorunlu olmazsam yapmam.	Kız	137	4.31	1.25	2.84	P<0.05
	Erkek	324	3.91	1.43		
2. Öğretmenlik, idealimdeki meslektir.	Kız	137	2.89	1.58	.21	P>0.05
	Erkek	324	2.86	1.55		
3.Öğretmenlik sıkıcı bir meslektir.	Kız	137	4.45	1.07	.23	P>0.05
	Erkek	324	4.42	.93		
4. Öğretmenlik zevkli bir meslektir.	Kız	137	3.53	1.27	-.27	P>0.05
	Erkek	324	3.56	1.26		
5. Öğretmenlik saygın bir meslektir.	Kız	137	4.12	1.13	3.45	P<0.05
	Erkek	324	3.65	1.38		
6. Öğretmenliği seçtiğim için pişmanlık duyuyorum.	Kız	137	4.43	1.13	.66	P>0.05
	Erkek	324	4.35	1.10		
7. Öğretmenliği seçtiğim için sevinçliyim.	Kız	137	3.37	1.46	1.83	P>0.05
	Erkek	324	3.10	1.39		
8. Öğretmenlik sorumluluk gerektiren bir meslektir.	Kız	137	4.67	.79	2.86	P<0.05
	Erkek	324	4.37	1.04		
9. Öğretmenlik, yapmak istediğim en son iştir.	Kız	137	4.45	1.19	.70	P>0.05
	Erkek	324	4.37	1.12		
10. Öğretmenlik, fedakarlık ister.	Kız	137	4.67	.75	3.07	P<0.05
	Erkek	324	4.37	.99		
11. Öğretmenlik, para ile ölçülemez.	Kız	137	4.20	1.21	.36	P>0.05
	Erkek	324	4.07	3.31		
12. Öğretmenlik mesleği ile ilgili kitaplar okurum.	Kız	137	2.97	1.34	.72	P>0.05
	Erkek	324	2.87	1.37		
13. Bu günkü öğretmenlik maaşı ile geçinmek mümkün değildir.	Kız	137	3.64	1.51	.19	P>0.05
	Erkek	324	3.62	1.44		
14. Öğretmenliğin toplumsal kalkınmada önemli bir yeri vardır.	Kız	137	4.48	.92	-.35	P>0.05
	Erkek	324	4.52	.89		
15. Öğretmenliğin toplumdaki statüsü yüksektir.	Kız	137	3.17	1.34	.53	P>0.05
	Erkek	324	3.09	1.44		

Tablo 5 incelendiğinde; “Öğretmenliği zorunlu olmazsam yapmam” diyen kız öğretmen adaylarının ortalama puanları 4.31 ve erkek öğretmen adaylarının ortalama puanları da 3.91 olarak bulunmuştur. Aradaki farkın önemli ($p < 0.05$) olduğu gözlenmiştir. Kız öğretmen adayları erkek öğretmen adaylarına göre öğretmenlik mesleğini, daha saygın, sorumluluk gerektiren, fedakârlık isteyen bir meslek olarak görmektedirler. Kız ve erkek öğretmen adaylarının ortalama puanlarına göre “tamamen katılıyorum” ya da “çoğunlukla katılıyorum” diyerek katıldıkları görüşler olarak “zorunlu olmazsam öğretmenlik yapmam”, “öğretmenliğin sıkıcı bir meslek olduğu”, öğretmenliği seçmekten pişmanlık duyulan”, “sorumluluk gerektiren”, “fedakârlık isteyen”, “para ile ölçülemeyen” ve toplumsal kalkınmada önemli görülen bir meslek” nitelikleri dikkat çekmektedir. Öğretmenlik mesleği ile ilgili olarak “ideal bir meslek” ve “öğretmenlik mesleği ile ilgili kitaplar okurum” diyerek görüşlerini belirten öğretmen adaylarının ortalama puanları 2.86 ve 2.97 ile en düşük düzeyde belirlenmiştir.

Kız öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik ortalama puanlarının incelenmesi sonucunda kız öğretmen adaylarının erkek öğretmen adaylarına göre daha olumlu görüş içinde oldukları görülmektedir.

3.4. Öğretmen Adaylarının Anabilim Dallarına Göre Öğretmenlik Mesleği Hakkındaki Görüşleri

Öğretmen adaylarının buldukları ana bilim dallarına göre öğretmenlik mesleğine yönelik görüşleri incelendiğinde “öğretmenliği zorunlu olmazsam yapmam”, “öğretmenlik idealimdeki meslektir” ve “öğretmenliği seçtiğim için sevinçliyim” konularında farklılaştıkları görülmektedir. Bu maddelerde farklı ana bilim dalındaki öğretmen adayları arasındaki fark anlamlı ($P < 0.05$) bulunmuştur.

Tablo 6. Öğretmen Adaylarının Anabilim Dallarına Göre Öğretmenlik Mesleği Hakkındaki Görüşleri

SORULAR*	Sın.Öğr. N=201		Mat.Öğr. N=150		S.B.Ö. N=54		F.B.Ö. N=65		F
	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS	
1.Soru	3.87	1.50	4.05	1.29	4.51	.96	4.07	1.42	3.15*

1. Öğretmenliği zorunlu olmazsam yapmam.
2. Öğretmenlik, idealimdeki meslektir.
3. Öğretmenlik sıkıcı bir meslektir.
4. Öğretmenlik zevkli bir meslektir.
5. Öğretmenlik saygın bir meslektir.
6. Öğretmenliği seçtiğim için pişmanlık duyuyorum.
7. Öğretmenliği seçtiğim için sevinçliyim.
8. Öğretmenlik sorumluluk gerektiren bir meslektir
9. Öğretmenlik, yapmak istediğim en son iştir.
10. Öğretmenlik, fedakarlık ister.
11. Öğretmenlik, para ile ölçülemez.
12. Öğretmenlik mesleği ile ilgili kitaplar okurum.
13. Öğretmenlik maaşı ile geçinmek mümkün değildir.
14. Öğretmenliğin toplumsal kalkınmada önemli bir yeri vardır.
15. Öğretmenliğin Toplumdaki statüsü yüksektir.

SORULAR*	Sın.Öğr. N=201		Mat.Öğr. N=150		S.B.Ö. N=54		F.B.Ö. N=65		F
	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS	
2.Soru	2.78	1.56	2.80	1.54	3.61	1.44	2.66	1.52	4.88*
3.Soru	4.40	1.03	4.38	1.01	4.53	.86	4.52	.86	.59
4.Soru	3.49	1.29	3.54	1.24	3.96	1.18	3.52	1.25	2.05
5.Soru	3.85	1.32	3.60	1.37	3.87	1.27	3.98	1.25	1.72
6.Soru	4.36	1.11	4.34	1.13	4.35	1.26	4.50	.95	.36
7.Soru	3.09	1.40	3.31	1.40	3.66	1.35	2.86	1.43	3.94*
8.Soru	4.56	.92	4.42	1.05	4.48	.94	4.36	.99	.93
9.Soru	4.37	1.13	4.48	1.09	4.44	1.17	4.29	1.20	.56
10.Soru	4.52	.90	4.45	.94	4.44	1.04	4.40	.93	.39
11.Soru	4.15	4.07	4.05	1.35	4.00	1.28	4.18	1.22	.07
12.Soru	2.93	1.30	2.93	1.38	3.20	1.40	2.55	1.45	2.34
13.Soru	3.78	1.46	3.50	1.44	3.31	1.50	3.66	1.43	1.92
14.Soru	4.41	1.03	4.56	.83	4.59	.78	4.61	.72	1.40
15.Soru	3.07	1.47	3.16	1.31	3.16	1.41	3.10	1.49	.14

*p<0.05

Df. 469

Farklılıkların hangi ana bilim dallarındaki öğretmen adaylarının görüşleri arasında olduğunu tespit etmek üzere yapılan LSD testi sonucunda:

Birinci soruda; Sınıf Öğretmenliği ile Sosyal Bilgiler, Matematik Öğretmenliği ile Sosyal Bilgiler Öğretmenliği,

İkinci soruda; Sınıf Öğretmenliği ile Sosyal Bilgiler, Matematik ile Sosyal Bilgiler ve Sosyal Bilgiler ile bütün ana bilim dalları arasında,

Dördüncü soruda; Sınıf Öğretmenliği ile Sosyal Bilgiler, Matematik ile Sosyal Bilgiler arasında,

Yedinci soruda; Sınıf Öğretmenliği ile Sosyal Bilgiler, Matematik ile Fen Bilgisi ve Sosyal Bilgiler ile Fen Bilgisi ana bilim dalları arasında,

On ikinci soruda; Sosyal Bilgiler ile Fen Bilgisi ana bilim dalı öğretmen adayları arasında anlamlı farkların olduğu gözlenmiştir.

Ana bilim dalları öğretmen adayları içerisinde öğretmenlik mesleğine yönelik görüşlerine ilişkin ortalama puanlara bakıldığında en yüksek puanın 4.01 ile sosyal bilgiler ana bilim dalı öğretmen adaylarına aittir.

Diğer ana bilim dalı öğretmen adaylarının görüşlerine yönelik ortalama puanları 3.82 ile 3.85 arasında değişmektedir.

3.5. Öğretmen Adaylarının Ailelerinin Gelir Düzeylerine Göre Öğretmenlik Mesleği Hakkındaki Görüşleri

Tablo 7'de, öğretmen adaylarının ailelerinin gelir düzeylerine göre öğretmenlik mesleğine yönelik görüşleri ile ilgili veriler yer almaktadır. Veriler incelendiğinde ikinci, üçüncü ve dördüncü maddelere ilişkin görüşlerde önemli (P< 0.05) farkların olduğu gözlenmiştir. Farklılıkların

hangi gruplar arasında olduğunu test etmek üzere yapılan LSD testi sonucunda:

İkinci soruda; birinci gelir grubu ile ikinci gelir grubu ve birinci gelir grubu ile dördüncü gelir grubu arasında,

Üçüncü soruda; birinci gelir grubu ile ikinci gelir grubu ve birinci gelir grubu ile üçüncü gelir grubu arasında,

Dördüncü soruda; birinci gelir grubu ile ikinci gelir grubu ve ikinci gelir grubu ile üçüncü gelir grubu arasında,

Yedinci soruda; birinci gelir grubu ile ikinci gelir grubu arasında,

On ikinci soruda; ikinci gelir grubu ile üçüncü gelir grubu arasında önemli görüş farklılıkları gözlenmiştir.

Ailelerin gelir düzeylerine göre öğretmen adaylarının görüşlerine yönelik ortalama puanlarına bakıldığında “öğretmenliği ideal meslek olarak görme”, gelir düzeyi en düşük olan birinci gelir düzeyindeki öğrencilerde en yüksek ve gelir düzeyi en yüksek olan dördüncü gelir grubundaki öğrencilerin ortalama puanları ise en düşük olarak bulunmuştur. Bu durum gelir düzeyi düşük olan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine daha çok olumlu baktıklarını göstermektedir.

Tablo 7. Öğretmen Adaylarının Ailelerinin Gelir Düzeylerine Göre Öğretmenlik Mesleği Hakkındaki Görüşleri

SORULAR*	0-500 N=172		501-1000 N=229		1001-2000 N=33		2001 üstü N=9		F
	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS	
1. Soru	4.08	1.40	4.02	1.36	3.93	1.36	3.66	1.80	.34
2. Soru	3.14	1.60	2.72	1.48	2.90	1.60	2.00	1.73	3.42*
3. Soru	4.62	.72	4.31	1.08	4.21	1.31	4.44	1.01	3.79*
4. Soru	3.81	1.21	3.35	1.25	3.81	1.30	3.77	1.30	4.95*
5. Soru	3.88	1.31	3.72	1.30	3.75	1.25	3.33	1.87	.81
6. Soru	4.44	1.04	4.33	1.13	4.33	1.29	4.22	1.56	.38

1. Öğretmenliği zorunlu olmazsam yapmam.
2. Öğretmenlik, idealimdeki meslektir.
3. Öğretmenlik sıkıcı bir meslektir.
4. Öğretmenlik zevkli bir meslektir.
5. Öğretmenlik saygın bir meslektir.
6. Öğretmenliği seçtiğim için pişmanlık duyuyorum.
7. Öğretmenliği seçtiğim için sevinçliyim.
8. Öğretmenlik sorumluluk gerektiren bir meslektir
9. Öğretmenlik, yapmak istediğim en son iştir.
10. Öğretmenlik, fedakarlık ister.
11. Öğretmenlik, para ile ölçülemez.
12. Öğretmenlik mesleği ile ilgili kitaplar okurum.
13. Öğretmenlik maaşı ile geçinmek mümkün değildir.
14. Öğretmenliğin toplumsal kalkınmada önemli bir yeri vardır.
15. Öğretmenliğin toplumdaki statüsü yüksektir.

SORULAR*	0-500 N=172		501-1000 N=229		1001-2000 N=33		2001 üstü N=9		F
	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS	
7. Soru	3.34	1.44	3.06	1.39	3.42	1.52	2.77	1.30	1.89
8. Soru	4.44	.98	4.50	.97	4.66	.69	4.00	1.41	1.28
9. Soru	4.38	1.18	4.40	1.11	4.48	1.06	4.66	1.00	.22
10. Soru	4.43	.96	4.49	.92	4.66	.64	4.11	1.36	1.09
11. Soru	3.93	1.39	4.24	3.80	4.21	1.34	3.00	2.00	.81
12. Soru	3.00	1.34	2.81	1.31	3.42	1.45	2.66	1.65	2.29
13. Soru	3.44	1.52	3.72	1.42	3.90	1.20	3.44	1.66	1.69
14. Soru	4.49	.94	4.51	.87	4.42	1.06	4.44	1.13	.96
15. Soru	3.21	1.41	3.01	1.38	2.93	1.41	2.77	1.92	.92

*p<0.05

Df. 442

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

4.1. Sonuçlar

1. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik görüşleri içerisinde en yüksek ortalama puan 4.51 ile “ Öğretmenliğin toplum kalkınmasında önemli olduğu”, 4.48 “Öğretmenliğin sorumluluk gerektiren bir meslek olduğu” ve 4.47 ile “Öğretmenliğin fedakârlık gerektiren bir meslek olduğu” görüşlerinde belirlenirken en düşük ortalama puan 2.86 ile “öğretmenlik idelimdeki meslektir” görüşünde saptanmıştır. Ayrıca olumsuz olarak sorulan “öğretmenliği zorunlu olmazsam yapmam” maddesinde öğrencilerin ortalama puanı 4.03 gibi yüksek bir düzeyde bulunmuştur.

2. Sınıflar arası görüşlere ilişkin ortalama puanlara bakıldığında “Öğretmenlik saygın bir meslektir” ve “Öğretmenliğin toplumdaki statüsü yüksektir” maddelerinde birinci sınıflar lehine; “Öğretmenlik mesleği ile ilgili kitaplar okurum”, “Bu günkü öğretmenlik maaşı ile geçinmek mümkün değildir” maddelerinde ise bulunan fark dördüncü sınıflar lehine önemli bulunmuştur. Ayrıca birinci sınıftaki aday öğretmenlerden “Zorunlu olmazsam öğretmenlik yapmam” düşüncesine sahip olanların daha yüksek bir oranda oldukları görülmüştür.

3. Öğretmenlik mesleğine yönelik görüşlerde cinsiyetlere arasındaki fark; “Zorunlu olmazsam öğretmenlik yapmam”, “Öğretmenlik saygın bir meslektir” ve “öğretmenlik fedakârlık ister” maddelerinde kız öğretmen adayları lehine önemli bulunmuştur.

4. Ana bilim dallarındaki öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik görüşleri arasında ise “Zorunlu olmazsam öğretmenlik yapmam”, “öğretmenlik idelimdeki meslektir” ve “Öğretmenliği seçtiğim için mutluyum” düşüncelerinde sınıf öğretmenliği ile diğer bölümler arasındaki fark sınıf öğretmenliği aleyhine önemli bulunmuştur.

5. Öğretmen adaylarının ailelerinin gelir düzeylerine göre öğretmenlik mesleğine karşı olan görüşleri arasında; “öğretmenlik idelimdeki meslektir”, “Öğretmenlik sıkıcı bir meslektir” ve “öğretmenlik zevkli bir meslektir”

düşüncelerinde gelir düzeyi en düşük grup olan 0-500 YTL arasında olanlar lehine fark önemli görülmüştür.

4. 2. Öneriler

1. Yapılan araştırmaların birçoğunda öğretmenlik mesleğinin iş bulma şansının yüksekliği gibi ekonomik sebeplerle tercih edildiğini (Semerci, 1999; Erdem ve Şimşek, 2000) göstermektedir. Öğretmenlik mesleğinin özellikle ekonomik ve sosyal özellikler bakımından cazip hale getirilerek, öğretmenlik mesleğinin ilk tercihlerde yer almasının sağlanması ile, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine daha olumlu düşünceler geliştirmeleri sağlanabilir.

2. Öğretmenlik mesleğine yönelik toplumsal statüye ilişkin ortalama puanlar oldukça düşük bulunmuştur. Bu durum öğretmenlik mesleğinin toplumda önemli bir yerde bulunmadığının da bir göstergesidir. Bu olumsuzlukların da uygun metotlar ile yapılacak çalışmalar sonucu giderilmesi, toplumun bu konuda bilinçlendirilmesi gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- ERDEM, Ali Rıza ve ŞİMŞEK, Selçuk. (2000), "PAÜ Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmenliği Seçmelerinde Etkili Olan faktörler", *II. Ulusal Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu*, 18 Mart Üniv. Çanakkale.
- KAPTAN, Saim. (1998), *Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri*, 11. Basım, Ankara, Tekişik Web Ofset.
- KARASAR, Niyazi. (1986), *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara, Bilim Kitap Kırtasiye.
- KOCABAŞ, Ayfer. (2000), "Buca Eğitim Fakültesi Örnekleminde Sınıf Öğretmeni Adaylarının Profili", *II. Ulusal Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu*, Çanakkale, 18 Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi.
- ORAL, Behçet. (2000), "Öğretmen Adaylarının Ortaöğretimde Çalışan Öğretmenlerin Öğretim Davranışlarına İlişkin Algıları", *Eğitim ve Bilim*, Ankara, C.25, S.115.
- ÖNCÜL, Remzi. (2000), *Eğitim ve Eğitim Bilimleri Sözlüğü*, İstanbul, MEB. Yayınları.
- ÖZBEK, Ramazan. (2004), "Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi Amaçlarının Gerçekleşme Düzeyine Yönelik Öğretmen ve Öğrenci Algılarının Karşılaştırılması", *Uluslararası Demokrasi Eğitimi Sempozyumu*, Çanakkale, 18 Mart Üniversitesi.
- ÖZBEK, Ramazan. (2005), Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etmelerinde Kişisel, Ekonomik ve Sosyal Faktörlerin Etkililik Derecesine İlişkin Algıları, (Fırat Üniv. Sos. Bil. Dergisi, İncelemede)
- SEMERCİ, Çetin. (1999), "Öğrencilerin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutum Ölçeği", *Eğitim ve Bilim*, c.23, s.111, Ocak.
- STEPHENS, Paul and CRAWLEY, Tim. (1994), *Becoming an Effective Teacher, England*, Stanley Thornes Ltd. Cheltenham GL 50 1YW.